

статус народного депутата України» (справа про гарантії діяльності народного депутата України):Рішення від 10.04.2003№ 7-рп/2003 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-03>

5. Скасування депутатської недоторканності – важлива складова ефективної боротьби з корупцією / Офіційне інтернет-представництво Президента України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/news/prezident-skasuvannya-deputatskoyi-nedotorkannosti-vazhлива-43982>

6. Про внесення змін до статті 80 Конституції України (щодо недоторканності народних депутатів України) : проект Закону від 17.10.2017 р. № 7203 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62727

7. Про статус народного депутата України : Закон України від 17.11.1992р. № 2790-XII (із змінами, внесеними згідно із Законом № 2148-VIII від 03.10.2017) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2790-12/>

8. Про Регламент Верховної Ради України : Закон України від 10.02.2010 р. № 1861-VI (із змінами, внесеними згідно із Законом № 2136-VIII від 13.07.2017, ВВР, 2017, № 35, ст.376) [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1861-17>

Науковий керівник: к.ю.н., асистент Средницька І.Ю.

Мальвічко Руслана Романівна
студентка I курсу
факультету міжнародно-правових відносин
Національного університету «Одеська юридична академія»

ЛЮДСЬКІ ЦІННОСТІ ЯК ОСНОВНІ ЗАСАДИ ПРИНЦИПІВ ПРАВА

Однією з найважливіших проблем права є утвердження загальнолюдських принципів, норм і цінностей. Для цього ми часто звертаємось до правових систем інших держав, проте така практика часто буває не зовсім ефективною, а та чи інша правова система не відповідає правосвідомості громадян. Тож, актуальним є дослідження того як саме повинна формуватися правова система України і що повинно лежати в її основі. Як відомо, у ст.3 Конституції України зазначено, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю [1, с. 4]. Людські цінності постійно

еволюціонують та зазнають певних змін. Т. О. Андреева з цього приводу зазначає: «Цей процес, з одного боку, детермінований культурно-історичними, науково-технічними та іншими реаліями, а з другого, залежить від суб'єктивних устремлінь індивідів, їхніх потреб і бажань дотримуватися аксіологічних орієнтирів свого часу. Т. О. Сілаєва пише, що цінність – це людський вимір речей, це ставлення до них людини з позиції своїх потреб та інтересів. Цінності об'єктивні за своїм змістом, але вони завжди переживаються і сприймаються суб'єктивно [5, с. 2]. Насамперед потрібно визначити що таке правова цінність і тому полягає цінність права.

Цінність права полягає у тому, що за допомогою нього ми можемо виявити духовні аспекти, ідеали, у яких відображаються соціокультурні основи суспільства. Специфіку цінностей можна пояснити давньою байкою про трьох робітників, які возять цеглу. Мандрівник запитує у них : «Що ви робите?». Один відповів: «Цеглу вожу», другий: «На хліб заробляю», а третій: «Собор будую». Отже, виконуючи одні й ті самі дії у них було закладено різні цінності. Отже, для того щоб визначити в чому полягає цінність права, потрібно визначити його позитивну роль для людини зокрема і для суспільства загалом. Цінності виступають мірилом права. За допомогою цінностей громадяни можуть забезпечити реалізацію своїх прав та інтересів. На думку М. Патеї-Братасюка, цінностями у праві виступають і матеріальні, і духовні утворення: норми, угоди, ідеали, ідеологія, правові інститути тощо.

Найважливішими є принципи справедливості, гуманізму, добра, формальної рівності, істини, безпеки, адже саме вони містять особливо важливі людські цінності, які виступають високими ідеалами суспільства. Принципи права, у яких стверджуються людські цінності, закріплені у нормативно-правових актах. Цінність принципів права полягає у тому, що вони не просто містяться у нормах права, а виходять за їх межі, укорінюються в правосвідомості людей, стають внутрішнім регулятором поведінки індивідів.

Отже, принцип – це будь-яке вихідне положення будь-якої теорії, вчення, будь-якої галузі права та діяльності або внутрішнє переконання людини. Як уже було сказано, правові принципи спрямовують людську свідомість, а значить їх не можна розглядати лише як аспект права, а як філософські та соціальні категорії. Якщо розглядати принципи зі сторони змісту права, його матерії, у ході історичного розвитку, то можна виокремити 3 групи принципів.

До першої групи принципів ми відносимо ті, які характеризують загальне відношення до права та закону: кожен громадянин і суспільство в цілому, підкоряючись закону, мають мати можливість примусити до виконання закону самих суб'єктів влади; законів повинні дотримуватися; закон не має зворотної дії; свобода міститься у додержанні законів, а не їх ігноруванні.

До другої групи належать принципи, що характеризують ставлення до людини як до вищої суспільної цінності. До них відносимо такі положення: всі народжуються вільними та рівними у своїх правах; презумпція невинуватості(ніхто не може бути визнаний винним у скоєнні злочину, інакше, як за вироком суду); здійснення особистих прав не повинно порушувати прав інших громадян; людина не може бути засобом досягнення мети.

До третьої групи відносяться принципи пов'язані з дослідженням доказів та встановленням істини при вирішенні спорів. Сюди належать такі положення: незнання законів не звільняє від відповідальності; ніхто не може бути суддею у своїй справі; нехай буде вислухана і друга сторона; відповідальність виступає тільки за вину.

Принципи права не можна відносити до надбань якоїсь конкретної держави чи певного історичного періоду. Право розвивалось протягом величезного історичного періоду, а разом з ним і його принципи. Варто сказати, що формулювання деяких принципів походять з римського права. Протягом всієї історії права ці принципи складали його основу на різних історичних етапах, створюючи певну закономірність. Принципи спираються не на будь-який порядок у суспільстві, а саме на правовий, що спирається на демократію та гуманізм. Тоталітарні режими або заперечували право, ти самим ігноруючи самі принципи – тоді існувала відкрита тиранія, або визнавали права лише на словах, що мало аналогічний результат.

Впродовж тисячоліть філософи шукали відповідь на запитання: у чому сутність людини як такої? Кожна епоха мала своє уявлення щодо цього питання та нові підходи до розуміння людської природи й таких понять як «свобода», «рівність», «гідність». Зрозумілим є те, що людська гідність не може бути продана, обмінена чи куплена, адже вона є абсолютною вищою цінністю. Гідність вказує на приналежність до людського роду, отже, вона жодним чином не може бути ущемлена, порушена чи знецінена, бо в такому випадку ми можемо ставити під сумнів «людськість» людини. Людська цінність не є лише філософською категорією, а має пряме відношення до права, його ціннісної сторони. Ця загальнолюдська цінність інкорпоровалася у право і стала правовою цінністю. Необхідність захисту людської гідності є основою одного з головних принципів міжнародного права – поваги до прав людини. Прикладом є ст. 1 Загальної декларації про права людини 1948 р., яка зазначає, що всі люди народжуються вільними та рівними у своїй гідності та правах. Згідно з Конституцією України, гідність є найвищою соціальною цінністю – ч. 1 ст. 3 закону. Фактично людська гідність є фундаментом демократичного порядку, а повага до неї та рівень її захисту визначають рівень правового розвитку держави.

Дуже важливим є усвідомлення вагомості людської гідності, бо це є важливим елементом правотворення. Неусвідомленість може нести

негативні наслідки, адже те як виконуються закони дає можливість бачити наскільки реальним є дотримання прав і свобод людини, наскільки правовою є держава. За допомогою гідності людина проводить самоаналіз, оцінює себе. У цьому випадку гідність прирівнюється до самоповаги. Проте законодавець, зокрема український, не завжди враховує цей аспект. Контроль за дотриманням прийнятих законів проводиться не на достатньому рівні, а тому часто виникають ситуації, у яких нехтують гідністю та правами людини.

Отже, одним з найважливіших завдань держави є забезпечення дотримання прав і свобод людини та громадянина. Акцент при цьому зовсім не випадково робиться на принципі верховенства права. Адже людські права не можуть існувати поза правом, так само як і право не існує без них. Статусу права може набувати лише та система норм права, яка забезпечує та гарантує свободу і рівність усіх людей, охорону людської гідності. Саме тому право традиційно пов'язують з принципом верховенства права і правової держави, в основі якого неминуче лежать загальнолюдські цінності.

Список використаних джерел:

1. Андреева Т. О. Від феномена людини до феномена людства / Андреева Т. О. – Донецьк : ДонНУ, 2002.
2. Береза Н.В. Правові цінності та принципи як основоположні засади розвитку кримінального права України// Філософські та методологічні проблеми права.-2011. – №1.– Ст.106-109
3. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
5. Патей-Братасюк М. Г. Філософія права : [навч. посіб.] / Патей-Братасюк М. Г. – Тернопіль, 2006.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Рязанов М.Ю.